

Наукові перспективи
Видавнича група

Bulletin of Science and Education

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№ 10(16) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 10(16) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 10(16) 2023

Kiev – 2023

**«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2023. № 10(16) 2023. С. 1232**

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 31.10.2023, № 10/10-23)

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології
(спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки
(спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035
філологія).**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а, також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасній науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематики наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✦ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✦ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✦ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✦ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✦ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✦ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✦ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✦ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✦ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✦ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✦ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✦ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✦ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✦ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✦ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)

- Кінд-Войтюк Н.В.**
Історія становлення Волинського музею (1929 – 1939 рр.)1051
- Коляструк О.А., Стадник О.О., Кузьмінець Н.П.**
*Справи про військові злочини в судовій практиці подільського
губернського революційного трибуналу*.....1064
- Петренко В.І.**
*Труднощі впровадження середньої освіт и в період Хрущовської
«відлиги»*.....1075
- Плюта Н.В., Синяк С.Л.**
Топографія середньовічних міських площ.....1086
- Стасюк І.М., Павлишин А.М.**
*Церква у с. Селиська на Львівщині: недосліджена пам'ятка
дерев'яної архітектури XIX ст*.....1098
- Телегуз А.В., Телегуз І.О.**
*Заснування та основні ідеї часопису «Lud» в контексті
розвитку етнологічної науки*.....1110
- Ткаченко В.М., Гладун Л.І.**
*Наукова та експедиційна діяльність ганни іванівни козій у
кінці XX – на початку XXI ст . (до 75-річчя з дня народження)*.....1122
- Хоменко О.О., Маруховська-Картунова О.О., Тішко Л.В.**
*Аналіз фальсифікацій історичних фактів та подій в історії
України російською пропагандою*.....1138
- Юр'єв О.О.**
*Трансформація повноважень місцевих рад УСРР упродовж
1920-х років*.....1157

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

- Бержанір А.Л.**
Роль освіти у процесі соціалізації особистості.....1072

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

- Белоусова Я.В.**
*Місце кольору в творчості майстрів абстрактного
мистецтва XX століття: Пауль Клее*.....1182

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

УДК 378:316.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-1172-1181](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-1172-1181)

Бержанір Анатолій Леонідович кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, 20301, тел.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-3224-5008>

РОЛЬ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті досліджено роль освіти як важливого чинника процесу і механізмів соціалізації особистості, метою якої є адаптація індивідів до суспільних вимог, набуття соціальних цінностей, норм, навичок соціальної взаємодії. Досягнення цілей соціалізації створює засади для активізації інтелектуального і духовного потенціалів особистості, спрямованих на цілісний розвиток її поведінкових моделей на основі реалізації сформованої системи цінностей і життєвого вибору.

Визначено пріоритетність трансформацій освіти як соціального інституту, забезпечення гуманізації освіти, соціальної спрямованості навчання, що створює механізми для всебічного розвитку молоді в умовах інтенсифікації суспільної діяльності.

Обґрунтовано важливість соціалізації індивідів засобами освітньої діяльності, яка повинна задовольняти потреби суспільства та особистості. За допомогою навчання і виховання забезпечується активне включення молоді у соціум, формування соціального досвіду, навичок соціальних комунікацій.

Встановлено особливості соціалізації молодих людей під час їх навчання, зокрема, за допомогою становлення системи соціокультурних детермінантів, необхідних для набуття здатності бути активним учасником соціальних взаємодій і процесів.

Проаналізовано сутність аксіологічних особистісних засад шляхом перетворення накопичених знань у систему життєвих цінностей, моралі, переконань, норм і правил поведінки. Важливим тут є реалізація поступального розвитку індивіда у поєднанні його індивідуальних своєрідностей і соціального середовища.

На основі урахування закономірностей індивідуалізації знання виокремлено принципи підходи до ролі освіти у процесі соціалізації особистості, які полягають у об'єктивному впливі соціальних умов, необхідності усвідомлення людиною законів і закономірностей навколишньої дійсності, сформованому сукупному результату засвоєних знань, норм, правил.

Звернуто увагу на актуальність особистісно-орієнтованого підходу до визначення і забезпечення сутності освітньої діяльності у контексті здійснення соціалізації особистості. Модель освітнього процесу, побудована у такому форматі визначає зміст освіти як систему фундаментальних знань, умінь і навичок, засвоєння яких може забезпечити всебічний розвиток людини, набуття нею необхідних соціальних якостей.

Ключові слова: освіта, особистість, соціалізація, суспільство, навчання, виховання, соціальні комунікації, соціокультурні детермінанти, особистісно-орієнтований підхід в освіті.

Berzhanir Anatolii Leonidovych Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova St., 2, Uman, 20301, tel.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-3224-5008>

ROLE OF EDUCATION IN THE PROCESS OF SOCIALIZATION OF PERSONALITY

Abstract. The article examines the role of education as an important factor in the process and mechanisms of personal socialization, the purpose of which is to adapt individuals to social requirements, acquire social values, norms, and social interaction skills. Achieving the goals of socialization creates the basis for activating the intellectual and spiritual potential of the individual, aimed at the holistic development of his behavioral models based on the implementation of the existing system of values and life choices.

The priority of transformations of education as a social institution, ensuring the humanization of education, the social orientation of education has been determined, which creates mechanisms for the comprehensive development of youth in conditions of intensified social activity.

The importance of socialization of individuals through educational activities, which should satisfy the needs of society and the individual, is substantiated. Through training and education, the active inclusion of young people in society, the formation of social experience, and social communication skills are ensured.

The features of socialization of young people during their education have been established, in particular, through the formation of a system of sociocultural determinants necessary for acquiring the ability to be an active participant in social interactions and processes.

The essence of axiological personal foundations is analyzed by transforming accumulated knowledge into a system of life values, morals, beliefs, norms and rules of behavior. What is important here is the implementation of the progressive development of the individual in the combination of his individual characteristics and social environment.

Based on taking into account the patterns of individualization of knowledge, fundamental approaches to the role of education in the process of socialization of the individual are identified, consisting in the objective influence of social conditions, the need for a person to understand the laws and patterns of the surrounding reality, the resulting cumulative result of acquired knowledge, norms, and rules.

Attention is drawn to the relevance of a personality-oriented approach to defining and ensuring the essence of educational activity in the context of the socialization of the individual. A model of the educational process built in this format defines the content of education as a system of fundamental knowledge, skills and abilities, the assimilation of which can ensure the comprehensive development of a person and the acquisition of the necessary social qualities.

Keywords: education, personality, socialization, society, training, upbringing, social communications, sociocultural determinants, student-oriented approach in education.

Постановка проблеми. Найголовнішою складовою процесу формування особистості є її соціалізація, інституційний механізм якої реалізується у процесі сприйняття і засвоєння індивідом поглядів, норм і цінностей найближчого соціального середовища, а також його взаємодії із різноманітними соціальними інститутами.

Соціалізація – це процес, за якого люди вчаться адаптуватися до суспільства, набувають соціальних навичок, цінностей, норм та ролей, які допомагають їм здійснювати свою діяльність у суспільстві. Успішне досягнення результатів соціалізації створює передумови для самореалізації особистості, яка передбачає системний і гармонійний розвиток різних аспектів поведінки індивіда шляхом прикладання необхідних зусиль, спрямованих на розкриття особистісного потенціалу через здійснення свого життєвого вибору, пошуку і втілення своїх цінностей, сенсу свого особливого шляху у світі тощо.

Людина формується як цілісна, неповторна, соціально відповідна суспільству особистість за умови активної діяльності із розвитку власної свідомості, світогляду, отримання всебічної інформації про різні сторони суспільного життя. Дія усіх механізмів соціалізації та самореалізації обумовлюється рефлексією, тобто внутрішнім діалогом, у якому людина критично ставиться до цінностей, норм і правил, властивих соціуму за допомогою накопичених знань і досвіду.

За таких умов система освіти покликана не тільки формувати освічених людей, але й всебічно сприяти удосконаленню процесів їх соціалізації та самореалізації. Заклади освіти здатні продовжити розпочате у сім'ї виховання особистості, сформувати знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та установки.

Теоретичні дослідження сутності освіти як чинника всеосяжного розвитку особистості мають на меті розвивати інноваційність освітнього процесу, враховувати духовно-ціннісний потенціал сучасного суспільства, а також актуалізувати особистісні начала освітньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-філософське обґрунтування інституційних засад функціонування освіти як соціального інституту, різноманітних об'єктивних чинників, які впливають на реалізацію освітнього процесу, її значущість для суспільства зробили науковці В. Андрущенко, В. Астахова, В. Бондаревська, В. Воловик, Б. Гершунський, І. Зязюн, С. Клепко, В. Кущерець, В. Лутай, Н. Ничкало, Д. Пащенко, О. Савченко, О. Скідін, Л. Сокурянська, Л. Сохань, С. Шудло, О. Якуба та інші.

У наукових працях вітчизняних учених В. Баранівського, І. Бега, І. Бойченка, Л. Губерського, В. Журавського, М. Згуровського, М. Красовецького, В. Кременя, В. Кущерця, В. Лугового, М. Лукашевича, В. Ляха, В. Москаленко, І. Надольного, В. Нечитайло, Б. Новікова, С. Подмазіна, А. Приятельчука, А. Ручки, Л. Сохань, Ю. Шаповала, В. Ярошовця, О. Якушиної, Т. Ящук та інших досліджено сутнісні характеристики, механізми соціалізації та самореалізації особистості, які відбуваються в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Актуальною є потреба у подальшому науковому аналізі проблем підвищення ролі освіти для зростання духовного і громадянського потенціалу особистості, методологічного обґрунтування підвищення ефективності освітнього процесу в аспектах соціально орієнтованого навчання, використання усієї сукупності якостей креативності та творчості у формуванні індивідів.

Метою статті є дослідження ролі освіти як значущого чинника процесу та механізмів соціалізації особистості.

Виклад основного матеріалу. В умовах інтенсифікації суспільної діяльності перед освітою стоїть завдання визначення пріоритетів подальших трансформацій цього соціального інституту для створення умов, які впливають на всебічний розвиток громадян. Це, у свою чергу, обумовлює актуалізацію ідеї гуманізації освіти і пов'язаного з нею переходу до забезпечення соціальної спрямованості навчання.

Оскільки освітня діяльність завжди здійснюється в інтересах особистості і покликана задовольняти запити суспільства, тому особливе значення має проблема соціалізації індивідів. Вона спрямована на активне включення молоді до соціального життя за допомогою виховання та освіти і забезпечує формування соціального досвіду, навичок соціальних комунікацій, умінь працювати у колективі тощо.

Закон України «Про освіту» визначає: «Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності» [1].

Освіта як соціальний інститут відповідає за своєчасну та адекватну підготовку людей до повноцінного функціонування в суспільстві. Система освіти не єдиний, але надзвичайно важливий чинник соціалізації людей. Осягненню суті та специфіки освіти як соціального інституту сприяє з'ясування її специфічних рис, до яких належать:

- соціально значущі функції навчання і виховання, підпорядковані суспільним потребам;
- форми закладів освіти, їх певна організація і становище в суспільстві;
- групи осіб, які професійно забезпечують функціонування освіти, певний статус цих осіб у суспільстві;
- регулятори функціонування закладів освіти і суб'єктів освітньої діяльності (законодавчі і нормативні акти про освіту, кваліфікаційні характеристики, контрольні установи і т. ін.);

- спеціальні методи освітянської діяльності – навчання, виховання;
- свідомо поставлені цілі;
- планомірна, систематична реалізація процесу свідомої соціалізації;
- певний зміст освіти – наявність навчальних програм і планів, відповідне дозування матеріалу;
- ефективність освітянської діяльності у формуванні багатьох психічних рис людини, розвитку її мислення;
- використання освіти як механізму запобігання соціально небажаних видів поведінки;
- зорієнтованість освітньої діяльності в майбутнє, заангажованість на формування передумов реалізації цього майбутнього [2].

Соціалізація молоді людини, яка відбувається під час її навчання стосується усіх сторін залучення до соціуму, зокрема, шляхом формування соціокультурних детермінантів, за допомогою яких вона набуває здатності стати активним учасником соціальних взаємозв'язків та конструктивних соціальних процесів.

Досліджуючи особливості процесу соціального становлення молоді, В. Рябченко [3] вважає: «Особистість у своєму зачаткуванні, становленні й подальшому розвитку зумовлюється й постає як реальна індивідуальність під впливом власного генотипу, а також соціального, природного й техногенного середовища, інших значущих у цьому сенсі факторів, що втручаються в контекст її простору протягом життя. Особливо значуще зовнішнє середовище впливає в перші роки життя людини, коли зачатковується особистість й у період її становлення. Інтегральними ознаками особистості є її цілісність як системна властивість, і автономія як здатність робити власний індивідуальний вибір у здійсненні своїх життєвих виявів, а не бути пасивним об'єктом впливу зовнішніх чинників».

Разом з тим, необхідно відзначити, що обсяг інформації, яку суспільство усвідомлено і системно спрямовує людині, не може бути єдиним каналом формування системи світогляду особистості. Його цілісність і довершеність забезпечується шляхом поєднання засвоєних знань із практикою соціальних (міжособистісних) зв'язків. Це є важливим, тому, що «у процесі еволюції суспільства часто виникають ситуації, коли сформована модель розвитку перестає продукувати новий досвід і систему взаємодії необхідних соціуму напрямів діяльності. За таких умов традиційне розуміння соціального поступу втрачає функцію основоположного орієнтиру» [4].

Таким чином здійснюється перетворення знань у цінності, переконання та норми і правила поведінки. Поступовий розвиток

індивіда реалізується у поєднанні його індивідуальних своєрідностей і соціального середовища. Враховуючи закономірну сутність максимальної індивідуалізації знання, можна виокремити такі принципові підходи до ролі освіти у процесі соціалізації особистості:

- об'єктивний вплив зовнішніх соціальних умов;
- потреба усвідомлення людиною законів і закономірностей навколишнього світу;
- сукупний результат засвоєних знань, правил, норм.

Як стверджує К. Гордєєва [5], незаперечною у цьому процесі є індивідуалізація, яка, до речі, не має нічого спільного з абсолютизацією волі та інтересів індивіда, протиставлення його інтересів інтересам інших. В даному випадку індивідуалізація необхідна як процес виявлення і стимулювання нахилів, задатків, здібностей особистості, врахування її потреб та інтересів, які розвиваються, спосіб поєднання суспільне значущого і особистісного.

Тому протягом останнього часу усе більшою мірою стає актуальним особистісно-орієнтований підхід до визначення і забезпечення сутності освітньої діяльності. Така модель освітнього процесу визначає зміст освіти як систему фундаментальних знань, умінь і навичок, засвоєння яких може гарантувати всебічний розвиток особистості.

Вітчизняний учений С. Подмазін [6] науково обгрунтував, що особистісно орієнтована (гуманістична) модель – вектори інтересів основних суб'єктів розвитку освіти влади – з одного боку, й особистості та суспільства – з іншого боку. Інтерес конкретної особистості в певних змінах в інституції освіти може реалізуватися тільки через вплив на владу розвинутого громадянського суспільства та безпосереднє громадське управління освітою, яке можливе тільки тоді, коли влада діє в умовах розвинутих демократичних процедур державного управління, тільки тоді можливе становлення системи державно-громадського управління освітою.

Отже, особистісно орієнтована освіта визначається через характер соціальних зв'язків між її суб'єктами та створення умов для становлення особливого психологічного стану особистості, у якому вона виявляється й розвивається як особистість відкрита, вільна, креативна. Саме це є особливо важливим у розумінні особистісно орієнтованої освіти, яка визначається через характер соціальних зв'язків і дуже мало залежить від того, що називається педагогічними методами, методиками та технологіями [5].

Освіта, таким чином, відіграє ключову роль у соціалізації особистості, забезпечуючи реалізацію таких її аспектів:

– соціальну інтеграцію: освіта допомагає індивідам інтегруватися у суспільство, навчаючи їх спільним цінностям, культурним нормам і правилам. Вона впливає на формування спільних засад та ідентичності, що сприяє соціальній стабільності;

– виховання соціальних навичок: вона надає можливість учитися спілкуватися, співпрацювати, розв'язувати конфлікти, розуміти та поважати інших людей. Ці навички допомагають формувати позитивні взаємини та успішно взаємодіяти з іншими;

– передачу цінностей: завдяки освітній системі передаються соціокультурні цінності і моральні принципи, що є важливими для побудови громадянського суспільства. Вона сприяє формуванню етичних стандартів та поведінкових норм;

– розвиток інтелектуальних здібностей: у процесі освітньої діяльності розвиваються інтелектуальні здібності, формуються навички критичного мислення і аналізу. Це сприяє розумінню складних суспільних питань і розв'язанню проблем;

– формування соціальних ролей: освіта допомагає людям розуміти різні соціальні ролі і відповідальності, які пов'язані з ними. Вона готує людей до різних професійних і соціальних функцій у суспільстві;

– розвиток громадянської свідомості: отримана освіта сприяє розвитку громадянської свідомості та активної громадянської позиції людини. Вона вчить людей бути свідомими громадянами, брати участь у громадському житті та бути відповідальним за долю свого суспільства.

Висновки. Загалом, освіта грає важливу роль у формуванні особистості та її інтеграції у суспільство, сприяючи розвитку різних аспектів особистості і підготовці громадян до активного суспільного життя.

Сутнісні характеристики освіти необхідно розуміти у контексті соціальної діяльності людей. Виникнення освітньої діяльності – це наслідок розвитку соціальних комунікацій і ускладнення суспільних взаємозв'язків на відповідному історичному етапі людської цивілізації. Зважаючи на це, необхідно інтерпретувати освіту як організовану діяльність людей, спрямовану на освоєння цінностей культури з метою формування особистості, адекватної соціальній сутності суспільства.

Виходячи з того, що система освіти і соціальна система взаємно детерміновані, можна стверджувати, що освіта є специфічною

підсистемою соціальної системи, основною функцією якої є відтворення індивіда, основні якості якого будуть відповідати соціальним характеристикам суспільства.

Подальші наукові пошуки можна спрямувати на теоретико-методологічний аналіз соціальних реальностей сучасного суспільства, соціальної і особистісної ідентифікації юнаків та дівчат, механізмів соціалізації молоді під впливом освітньої системи, вивчення ролі освіти у формуванні ціннісно-нормативних аспектів соціального середовища.

Література:

1. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.10.2023).
2. Хомерікі О. А. Категоріальне поле соціології вищої освіти. *Нова парадигма*. 2010. Вип. 95. С. 182–193. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/19262> (дата звернення: 17.10.2023).
3. Рябченко В. Освіта, навчання, виховання й соціалізація як поняття й процеси та межі осягнення ними особистості. *Вища освіта України*. 2011. № 1. С. 46–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2011_1_10 (дата звернення: 18.10.2023).
4. Бержанір А., Запорожець М. Особливості формування навичок філософського аналізу науки у здобувачів PHD програм. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 8 (10). С. 22–30. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/2186/2187> (дата звернення: 20.10.2023).
5. Гордєєва К. Особливості процесу соціалізації особистості у складний період української держави. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 5 (97). С. 126–135. URL: <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/196467> (дата звернення: 22.10.2023).
6. Подмазін С. І. Особистісно-орієнтована освіта: сутність і зміст. *Культурологічний вісник*. 2006. № 16. С. 123–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultv_2006_16_25 (дата звернення: 25.10.2023).

References:

1. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 p. No 1556-VII. Data onovlennia: 28.09.2018. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
2. Khomeriki, O. A. (2010) Katehorialne pole sotsiologhii vyshchoi osvity [The categorical field of the sociology of higher education]. *Nova paradyhma – New paradigm*, 95, 182–193. Retrieved from <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/19262> [in Ukrainian].
3. Riabchenko, V. (2011) Osvita, navchannia, vykhovannia y sotsializatsiia yak poniattia y protsesy ta mezhi osiahnennia nymy osobystosti [Education, training, upbringing and socialization as a concept and processes and the boundaries of their comprehension of the individual]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*, 1, 46–54. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2011_1_10 [in Ukrainian].
4. Berzhanir, A., & Zaporozhets, M. (2022) Osoblyvosti formuvannia navychok filosofskoho analizu nauky u zdobuvachiv PHD prohram [Features of the formation of the skills of philosophical analysis of science among applicants for PHD programs]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific innovation and advanced technology*, 8 (10), 22–30. Retrieved from <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/2186/2187> [in Ukrainian].

5. Hordieieva, K. (2019) Osoblyvosti protsesu sotsializatsii osobystosti u skladnyi period ukrainskoi derzhavy [Features of the process of socialization of the individual during the difficult period of the Ukrainian state]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of the educational process*, 5 (97), 126–135. Retrieved from <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/196467> [in Ukrainian].

6. Podmazin, S. I. (2006) Osobystisno-oriientovana osvita: sutnist i zmist [Personality-oriented education: essence and content]. *Kulturolohichni visnyk – Culturological Bulletin*, 16, 123–128. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultv_2006_16_25 [in Ukrainian].